

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ВІДОКРЕМЛЕНИЙ СТРУКТУРНИЙ ПІДРОЗДІЛ
«ІВАНО-ФРАНКІВСЬКИЙ ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ
ПРИКАРПАТСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА»**

**Циклова комісія дисциплін професійної та практичної підготовки
спеціальності «Дошкільна освіта»**

**СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
КЛІНІКА ПОРУШЕНЬ ЗА НОЗОЛОГІЯМИ ТА
МЕТОДИКА РЕАБІЛІТАЦІЙНОЇ РОБОТИ**

освітньо-професійний ступінь «Фаховий молодший бакалавр»

Освітньо-професійна програма «Дошкільна освіта»

Спеціальність 012 Дошкільна освіта

Галузь знань 01 Освіта / Педагогіка

Освітня кваліфікація : Фаховий молодший бакалавр дошкільної освіти

Професійна кваліфікація: Вихователь закладу дошкільної освіти

Затверджено на засіданні циклової комісії
професійної та практичної підготовки
(спеціальність «Дошкільна освіта»)

Протокол № 1 від 31 серпня 2023 р.

1. Загальна інформація

Назва дисципліни	Клініка порушень за нозологіями та методика реабілітаційної роботи
Викладач	Лідія СИДОРІВ
Контактний телефон викладача	0664560265
E-mail викладача	lida.sydoriv@pnu.edu.ua
Формат дисципліни	Очний
Обсяг дисципліни	3 кредитів ЄКТС, 90 год.
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua/
Консультації	Згідно розкладу

2. Анотація до навчальної дисципліни

Предметом вивчення дисципліни «Клініка порушень за нозологіями та методика реабілітаційної роботи» є розуміння клінічних проявів порушень за різними нозологіями, методи діагностики, профілактики та реабілітаційної роботи з дітьми з ООП у закладах дошкільної освіти. Дисципліна спрямована на вивчення та розуміння методів і прийомів, що використовуються у процесі реабілітації осіб з ООП. Студенти отримають комплексні знання про сучасні підходи до реабілітаційної роботи, враховуючи індивідуальні особливості дітей.

3. Мета та цілі навчальної дисципліни

Мета дисципліни - формування у студентів системних знань про клінічні прояви порушень за основними нозологічними групами, вивчення принципів діагностики, профілактики та методики реабілітаційної роботи з особами з особливими освітніми потребами (ООП) в умовах інклюзивної освіти;

навчити студентів вмінню застосовувати теоретичні знання курсу для вирішення практичних завдань в корекційній роботі з дітьми, у яких інтелектуальні порушення, дитячий церебральний параліч, затримка психічного розвитку, порушення аутичного спектру;

набути знання з методики проведення реабілітаційних та загальнооздоровчих заходів, оволодіти вміннями і навичками проведення масажу, фізично-реабілітаційних вправ у процесі корекційної роботи з особами з різними порушеннями.

Основними цілями вивчення дисципліни є: формування у здобувачів фахової перед вищої освіти знань про процес психофізичної та соціально-педагогічної реабілітації осіб з порушеннями розвитку, ознайомити студентів із клінічними характеристиками основних нозологій в контексті інклюзії, сформувати вміння аналізувати діагностичні дані та адаптувати реабілітаційні програми для осіб з ООП, розвинути навички міждисциплінарної взаємодії для забезпечення комплексної підтримки осіб з ООП, вивчити сучасні підходи до реабілітаційної роботи та адаптації освітнього середовища.

4. Програмні компетентності та результати навчання

ІК Здатність:

- вирішувати типові спеціалізовані завдання та практичні проблеми в галузі дошкільної освіти з розвитку, навчання і виховання дітей дошкільного (раннього та перед шкільного) віку, що передбачає застосування загальних психолого-педагогічних теорій та фахових методик дошкільної освіти;
- нести відповідальність за результати своєї діяльності;
- здійснювати контроль за іншими особами у визначених ситуаціях

ЗК- 6 Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК-7 Здійснення безпечної діяльності.

СК2 Здатність до фізичного розвитку дітей дошкільного (раннього та перед шкільного) віку, формування життєво необхідних умінь та навичок, рухового досвіду та розвитку фізичних якостей

СК3 Здатність до формування в дітей дошкільного (раннього та перед шкільного) віку навичок безпечної поведінки в довкіллі, навичок орієнтування на сталий розвиток

СК4 Здатність до формування в дітей дошкільного (раннього та перед шкільного) віку основ здорового способу життя, здоров'я збережувальних навичок

СК6 Здатність до розвитку психічно-емоційної сфери особистості дітей дошкільного (раннього та перед шкільного) віку

СК10 Здатність до розвитку мовлення у дітей дошкільного (раннього та передшкільного) віку та їхньої взаємодії з однолітками та дорослими

СК14 Здатність до саморозвитку та самореалізації з використанням перспективного педагогічного досвіду, освітніх інновацій у професійній діяльності

СК15 Здатність до міжособистісної взаємодії з учасниками освітнього процесу

РН1 Упорядковувати універсальне, розвивальне середовище у групах раннього та дошкільного віку з урахуванням вікових та індивідуальних особливостей дитини

РН2 Планувати та організовувати освітній процес з урахуванням: принципів здоров'язбереження, особистісно зорієнтованого підходу, суб'єкт-суб'єктної взаємодії; вікових і індивідуальних можливостей дітей раннього і передшкільного віку, дітей з особливими потребами та складати прогнози щодо її ефективності

РН10 Організовувати умови безпечного середовища у природному, предметному та соціальному оточенні в процесі організації різних видів діяльності дітей дошкільного (раннього та передшкільного) віку

РН11 Мати навички збереження та зміцнення психічного, фізичного та соціального здоров'я, попередження та протидії булінгу, формування навичок здорового способу життя у дітей дошкільного (раннього та передшкільного) віку

РН12 Здійснювати педагогічну комунікацію з іншими суб'єктами освітнього процесу закладу дошкільної освіти на засадах етики професійного спілкування та оцінювати результативність педагогічної

взаємодії

РН18 Розуміти природу і знати вікові особливості дітей з різними рівнями розвитку в нормі, особливості розвитку обдарованих дітей, індивідуальні відмінності дітей з особливими потребами; володіти технологіями дошкільної інклюзивної освіти

5. Організація навчання

Обсяг навчальної дисципліни

Вид заняття	Загальна кількість годин
лекції	10
семінарські, практичні заняття	20
самостійна робота	60

Ознаки навчальної дисципліни

Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / вибірковий	
7	012 Дошкільна освіта	4	Вибірковий	

Тематика навчальної дисципліни

Тема	кількість год.		
	лекції	заняття	сам. роб
Тема 1. Сучасні уявлення про нормальний та відхилений розвиток. Реабілітаційна педагогіка як наука.	2	2	4
Тема 2. Клінічні аспекти реабілітації дошкільників в інклюзивному середовищі. Теоретичні основи реабілітації. Основні принципи реабілітаційної роботи.		2	6
Тема 3. порушення опорно-рухового апарату: клініка та адаптація. Реабілітаційний простір засоби підтримки дітей, фізична реабілітація. Реабілітаційні технології при порушеннях розвитку ОРА дітей.	2	2	6
Тема 4. Сенсорні порушення: особливості реабілітації та навчання. Педагогічні основи реабілітації. Порушення слуху: діагностика та корекційна робота .	2	2	6
Тема 5. Порушення зору: підходи до освітньої реабілітації. Трудотерапія як засіб реабілітації дошкільників.		2	6
Тема 6. Мовленнєві порушення у дітей: методи діагностики та корекції. Мовленнєві порушення: корекція та реабілітація (логопедична підтримка, адаптація навчання).	2	2	6

Тема 7. Інтелектуальні порушення: навчання, реабілітація та соціальна адаптація (освітні стратегії, підтримка сім'ї). Форми організації реабілітації при різних формах ІП.	2	2	6
Тема 8. Розлади аутистичного спектра: підходи до навчання та реабілітації (АВА-терапія). Принципи формування індивідуальної програми реабілітації.		2	8
Тема 9. Емоційно-поведінкові порушення: методи корекції та соціальна інтеграція (психосоціальна підтримка, модифікація поведінки). Принципи організації реабілітації. Співпраця з батьками .		2	6
Тема 10. Стратегії адаптації освітнього середовища (доступність, універсальний дизайн). Психолого-педагогічна підтримка осіб з ООП (методи адаптації, психологічне супроводження).		2	6
Всього	10	20	60
7. Система оцінювання навчальної дисципліни			
Загальна система оцінювання навчальної дисципліни	Вид контролю – залік. Максимальна кількість балів – 100. Практичні заняття – 50 балів, Контрольна робота – 25 балів; Самостійна робота / індивідуальне/творче завдання – 25 балів		
Вимоги до письмових робіт	Дотримання академічної доброчесності, фахове володіння навчальним матеріалом		
Семінарські заняття	Максимальна оцінка – 100 балів.		
Умови допуску до підсумкового контролю	Виконання 50 % завдань		
Підсумковий контроль	Вид контролю – диференційований залік Підсумкові тестові завдання 25 балів		
7. Політика навчальної дисципліни			

1. <i>Письмові роботи</i> виконуються відповідно до тем, зазначених у силабусі. 2. <i>Академічна доброчесність</i>. Викладання навчальної дисципліни та взаємодія із здобувачем освіти ґрунтуються на основі положень та принципів академічної доброчесності, що регламентують діяльність здобувачів освіти та педагогічних працівників: Кодекс честі Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника; Положення про Комісію з питань етики та академічної доброчесності Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника; Положення про запобігання академічному плагіату в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника. Ознайомитися з цими положеннями та документами можна за посиланням https://pnu.edu.ua/положення-про-запобігання-плагіату/. 3. <i>Відвідування занять</i>. Пропуски практичних занять відпрацьовуються. Здобувач освіти зобов'язаний відпрацювати пропущене заняття відповідно до «Порядку організації та проведення оцінювання успішності здобувачів вищої освіти Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника» (введено в дію наказом ректора №799 від 26.11.2019 р.; із внесеними змінами наказом № 309 від 19 травня 2023 р.). Порядок та організація контролю знань здобувачів фахової передвищої освіти визначаються «Положенням про організацію освітнього процесу у Відокремленому структурному підрозділі «Івано-Франківський фаховий коледж Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника», введеного в дію наказом ректора від _____ 2023 р № _____. https://ifk.pnu.edu.ua/polozhennia/_____pdf 4. <i>Неформальна освіта</i>. Результати неформальної освіти зараховується згідно «Положення про визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної освіти в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника» https://nmv.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/118/2022/11/neformalna-osvita.pdf	8. Рекомендована література
Основна: 1. Дацьо Н., Гошовський В., Якимів О., Маланчій В., Сидорів С. Нічого про нас без нас / Nothing about us without us : poradnik dla uczestników inkluzywnego procesu. / за ред. С. М. Сидоріва. Івано-Франківськ, 2018. 44 с. 2. Малишевська І. А. Клініка інтелектуальних порушень : навч.-метод. посіб. Умань : «ВПЦ» Візаві, 2020. 153 с. 3. Томіч Л. М. Клінічні основи РВД, ЗПР, ДЦП, РДА (вид. II, доп.) : [навч. посіб. (за вимогами кредитно - модульної системи організації навч. процесу) для студ. вищ. навч. закл.]. Бердянськ : Видавець О. В. Ткачук, 2020. 320 с.. 4. Малишевська І. А. Клініка інтелектуальних порушень : навч.-метод. посіб. Умань : «ВПЦ» Візаві, 2019. 150 с. 5. Замашкіна О.Д. Основи соціальної реабілітації: навчально-методичні рекомендації. Ізмаїл: ІДГУ, 2019. 193 с.	

6. Інтегровані соціальні служби: теорія, практика, інновації: Навч.-метод. Комплекс / Автор.-упоряд.: О.В. Безпалько, І.Д. Зверева, З.П. Кияниця, В.О. Кузьмінський та інш. / За заг. ред.: І.Д.Зверевої, Ж.В.Петрочко. К.: Фенікс, 2019. 528 с.
7. Карпенко О.Г. Теорія і практика соціальної роботи: навчальний посібник. К.: Видавничий Дім «Слово», 2019. 408 с.
8. Медична та соціальна реабілітація: Навчальний посібник / За заг. ред. І.Р.Мисули, Л.О.Вакуленко. Тернопіль: ТДМУ, 2019. 402 с.
9. Романовська Л.І., Джигун Л.М., Синюк Н.В. Теорія та практика реабілітаційної роботи: навч. посібник. Хмельницький: ХНУ, 2019. 222 с.
10. Технології роботи з різними категоріями клієнтів центрів соціальних служб для молоді: Методичний посібник / С.В.Толстоухова, О.О.Яременко, О.В.Вакуленко та ін. К.: ДЦССМ, Державний ін-т проблеми сім'ї та молоді, 2019. 88 с.
11. Шевцов А.Г. Методологічні принципи соціальної реабілітації осіб з обмеженими функціями здоров'я: Зб. наук. пр. Кам'янець-Подільського державного університету. Серія соціально-педагогічна, Вип. VI. Кам'янець Подільський, 2019. С. 337- 342.
12. Загальна декларація прав людини від 10.12.1948 [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_015 (дата звернення: 10.07.2023)
13. Колупаєва А. А., Савчук Л. О. Діти з особливими освітніми потребами та організація їх навчання : наук.-метод. Київ : Видавнича група «АТОПОЛ», 2020. 274 с.
14. Колупаєва А.А., Таранченко О.М. *Інклюзивна освіта: від основ до практики*: [монографія]. К.:ТОВ «АТОПОЛ», 2019. 152 с.
15. Конвенція про права дитини, 1989. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_021 (дата звернення: 10.07.2023)
16. Конвенція про права дитини. Версія для дітей. Дата публікації листопад 2019 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://uni.cf/3iPpVbu> (дата звернення: 10.07.2023)
17. Конвенція про права осіб з інвалідністю. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_g71 (дата звернення: 10.07.2023)
18. Підтримка дітей з ООП під час канікул. Поведінковий підхід. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://youtu.be/Vlm0jUcL6i4> (дата звернення: 10.07.2023).
19. Порошенко М. А. Інклюзивна освіта : навчальний посібник. Київ : ТОВ "Агенство" Україна", 2019. 300 с.
20. Про фахову передвищу освіту: Закон України від 6.06.2019 № 2745-VIII [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2745-19> (дата звернення: 10.07.2023).

21. Саламанська декларація: про принципи, політику і практичну діяльність в сфері освіти осіб з особливими освітніми потребами, 1994. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_001-94 (дата звернення: 10.07.2023)
22. Сидорів Л.М. Навчальний курикулум з інклюзивної освіти : Теорія та методика інклюзивного навчання. Модулі 4-6 / уклад. Л. М. Сидорів, за ред. С. М. Сидоріва. Івано-Франківськ : видавець Кушнір Г. М., 2020. 265 с.
23. Сидорів С. Інклюзивна освіта в Україні та США: First-hand experience. / *Гірська школа: сучасні виклики і перспективи розвитку*. Івано-Франківськ, 2019. С. 355—369.
24. Sydoriv S. Organizing and Sustaining Inclusive Learning Environment: International Practices. *Journal of Vasyl Stefanyk Precarpathian National University*. 2020. Vol. 7, No 1. P. 122-128. URL: <https://doi.org/10.15330/jpnu.7.1.122-128>

Допоміжна

1. Без кордонів: розвиток та підтримка інклюзивної освітньої спільноти. [Електронний ресурс] Режим доступу: https://www.slideshare.net/Inclusive_Education_Community/without-borders-project (дата звернення: 11.07.2023).
2. Всеукраїнський консорціум з інклюзивної освіти. [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://www.slideshare.net/Inclusive_Education_Community/consortium-on-inclusive-education-sydoriv-kharkiv-project (дата звернення: 11.07.2023).
3. Досвід участі у міжнародній програмі стажування уряду США з інклюзивної освіти Sergiy Sydoriv. [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://www.slideshare.net/Inclusive_Education_Community/ada-experience-236823960 (дата звернення: 11.07.2023).
4. Про затвердження Порядку організації інклюзивного навчання у закладах професійної (професійно-технічної) освіти: Постанова Кабінету Міністрів України від 10.07.2019 № 636-2019-п [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/636-2019-p> (дата звернення: 10.07.2023).
5. Про освіту : Закон України від 05.09.2017 р. № 2145-VIII. *Голос України*. 2017. 27 верес. (№ 178-179). С. 10–22.
6. Про основи соціальної захищеності осіб з інвалідністю в Україні: Закон України {Назва Закону із змінами, внесеними згідно із Законом № 2249-VIII від 19.12.2017} Редакція від 13.02.2020 [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/875-12> (дата звернення:

10.07.2023).

7. Рівність та інклюзія. Клейтон Келлер. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.slideshare.net/secret/3X9gRUNPcWqOFV> (дата звернення: 10.07.2023).
8. Тиждень інклюзії та семінар «Без кордонів: розвиток та підтримка інклюзивної освітньої спільноти». [Електронний ресурс]. https://www.slideshare.net/Inclusive_Education_Community/inclusive-education-week-and-seminar-pnu-236825406.
9. Blyznyuk T., & Sydoriv S. Ensuring the personality-centered approach in inclusive education. *Scientific Bulletin of Chelm-Section of Pedagogy*. 2017. №1. P. 33-43. URL: https://bazhum.muzhp.pl/media/texts/scientific-bulletin-of-chem-section-of-pedagogy/2017-numer-1/scientific_bulletin_of_chelm_section_of_pedagogy-r2017-t-n1-s33-43.pdf
10. Budnyk O., & Sydoriv S. Social and pedagogical aspects of the development of inclusive education. *Sociální pedagogika / Social Education*. 2019. Vol. 7, №1. P. 36–48. [:https://doi.org/10.7441/soced.2019.07.01.03](https://doi.org/10.7441/soced.2019.07.01.03)
11. Inclusive Education in the Ukrainian Carpathians: Comparing Disability Access between Ukraine and the U.S. Sergiy Sydoriv. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.slideshare.net/secret/MSAhB9KOoOkaLN> (дата звернення: 11.07.2023).
12. Inclusive Education in the United States: A Hands-On Approach. Abery B., & Tichá R. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.slideshare.net/secret/1Xkxx1zV8JkxRK> 236825341 (дата звернення: 11.07.2023).

Основні нормативно-правові документи:

Державний стандарт дошкільної освіти 12 січня 2021 року наказом МОН №33.

<https://mon.gov.ua/osvita-2/doshkilna-osvita-2/bazoviy-komponent-doshkilnoi-osviti-v-ukraini>

- а. Положення про запобігання академічному плагіату в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника. URL: <https://pnu.edu.ua/положення-про-запобігання-плагіату>

Інформаційні ресурси:

13. Наукова електронна бібліотека. (Книги, підручники, дисертації, автореферати.) [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua/portal>
14. Національна бібліотека України імені В.І.Вернадського [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua>
15. Наукова бібліотека Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника. Режим доступу: URL <http://lib.pnu.edu.ua/>

16.Данилова Т.В. Організація і проведення соціально-психологічної реабілітації професійного навчання дітей інвалідів. URL:

[cienceandeducation.pdpu.edu.ua/doc/2009/10_2009/8.pdf.pdf](http://scienceandeducation.pdpu.edu.ua/doc/2009/10_2009/8.pdf.pdf)

17.Досвід США у процедурі встановлення інвалідності, розроблення програми реабілітації, та існування подібних комісій. URL: <http://www.pilga.in.ua/node/6213>.

Викладач

Сидорів Л.М.